

**Житомирський державний університет
імені Івана Франка**

**Іван Коновальчук,
Олена Максимова, Марія Федорова**

**Методичні рекомендації до проходження
виробничої практики з організації освітньої
та науково-експериментальної діяльності в
закладах дошкільної освіти**

для підготовки фахівців другого (магістерського) рівня
вищої освіти
за ОП «Дошкільна освіта та англійська мова»

Житомир – 2024

УДК 37.016:373.2

Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 11 від 25.06.2024 р.)

Рецензенти:

Шанскова Т.І. – доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри початкової освіти та культури фахової мови Житомирського державного університету імені Івана Франка

Демчик К.І. - кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методик дошкільної освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Орлова О. А. - кандидат пед. наук, старший викладач кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін КЗ «Житомирський ОІППО» ЖОР.

К 67 Коновальчук І.І., Максимова О.О., Федорова М.А. Методичні рекомендації до проходження виробничої практики з організації освітньої та науково-експериментальної діяльності в закладах дошкільної освіти. Житомир: Житомирський державний університет імені І.Франка, 2024. 26 с.

У методичних рекомендаціях подані інструктивні матеріали для студентів, які навчаються на другому (магістерському) рівні вищої освіти за освітньо-науковою програмою «Дошкільна освіта та англійська мова», котрі проходять виробничу практику з організації освітньої та науково-експериментальної діяльності в закладах дошкільної освіти. Розкрито мету, завдання, зміст виробничої практики, основні засади її проходження, напрями діяльності студентів, окреслено індивідуальні завдання, форми і методи контролю діяльності здобувачів під час перебування на практиці, конкретні вимоги щодо форм звітності.

Рекомендовані студентам вищих навчальних закладів зі спеціальності «Дошкільна освіта».

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Обов'язки учасників практики.....	6
Рекомендації до виконання завдань виробничої практики	8
Вимоги до звітної документації.....	18
Критерії оцінювання здобувачів вищої освіти.....	19
Список рекомендованої літератури	20
Додатки.....	23

ВСТУП

Педагогічна практика є обов'язковою складовою професійної підготовки майбутніх фахівців. Вона надає студентам можливість отримати практичний досвід у роботі з дітьми дошкільного віку, вивчити особливості фізичного, емоційного, інтелектуального розвитку дітей, що, в свою чергу, поглиблює розуміння принципів виховання та навчання. Виробнича практика допомагає переконатись у правильності обрання професійного покликання, а також апробувати опрацьовані педагогічні концепції та методики в реальному педагогічному середовищі, повправляти у самостійній дослідницькій діяльності. Робота з різними дітьми вимагає від педагога вміння взаємодіяти, адаптувати методики навчання до індивідуальних особливостей кожної дитини, що сприяє формуванню професійної компетентності. Потрапляючи в новий колектив, здобувачі збагачують свої міжособистісні навички, такі як комунікація, емпатія, здатність співпрацювати. Виробнича практика виступає як засіб формування професійної ідентичності. Під час взаємодії з дітьми, колегами, батьками студенти можуть краще зрозуміти свої сильні та слабкі сторони, що впливає на їх подальшу самоосвіту і саморозвиток.

Організація практики базується на таких основних принципах:

- органічний взаємозв'язок практики з вивченням теоретичних курсів і позанавчальною діяльністю студентів;
- зв'язок практики з життям, відповідність її змісту, форм проведення вимогам, які ставляться перед ЗДО і вихователем на сучасному етапі;
- наступність усіх видів практики, систематичність, послідовність і неперервність практики, поступове ускладнення її змісту, форм і методів організації, а також видів діяльності студентів;
- комплексний характер практики на всіх її етапах, який передбачає єдність освітньої і наукової роботи студентів.

У процесі педагогічної практики виділяються такі напрями діяльності студентів: ознайомлення з функціями вихователя, з особливостями організації життєдіяльності дітей, освітнього процесу в ЗДО; участь у поточній навчально-виховній роботі (за домовленістю з вихователем); самостійна педагогічна діяльність; науково-дослідна робота. Одночасно від курсу до курсу передбачається ускладнення діяльності студентів за різними параметрами. За об'єктом діяльності ускладнення здійснюється від роботи з окремими дітьми, з малими групами до керівництва колективом дошкільної групи, а потім і до організації загальних заходів у межах ЗДО. За змістом діяльності, обумовленому рівнем взаємодії вихователя з вихованцями, – від часткового залучення до неї дітей до оволодіння такими формами, які вимагають більш складної їх взаємодії. За характером діяльності – від репродуктивної, яка передбачає виконання конкретних дій за завданням, до репродуктивно-творчої, а потім і до продуктивно-творчої діяльності з елементами наукового дослідження.

Кожен здобувач веде щоденник практики, в якому відображається вся проведена під час практики робота у ЗДО та її оцінка керівниками практики від ЗДО та від вищого навчального закладу.

Методичні рекомендації до проходження практики укладено відповідно до програми виробничої практики з організації освітньої та науково-експериментальної діяльності в закладах дошкільної освіти, яку проходять студенти другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» на першому році навчання.

У додатках вміщено допоміжні матеріали, які можуть бути використанні здобувачами у процесі проходження практики: приклад календарного графіка проходження практики, схему аналізу заняття, етапи проведення спостереження за об'єктами природи, рекомендації щодо підготовки до підсумкової конференції.

ОБОВ'ЯЗКИ УЧАСНИКІВ ПРАКТИКИ

(відповідно до «Положення про практики здобувачів вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка»

https://zu.edu.ua/offic/pro_praktyku.pdf)

ОБОВ'ЯЗКИ ІНСТИТУТСЬКОГО КЕРІВНИКА ПРАКТИКИ

1. Здійснити розподіл здобувачів вищої освіти за базами практики.
2. Сформуванати службову записку по розподілу керівників практики.
3. Організувати проведення установчої конференції до початку практики з метою роз'яснення особливостей її проходження та завдань, які здобувачі повинні виконати, форм контролю та критеріїв оцінювання їх роботи.
4. Забезпечити здобувачів направленнями на практику.
5. Провести зі здобувачами вищої освіти інструктаж з охорони праці і безпеки життєдіяльності під час проходження практики.
6. Проконтролювати своєчасне оцінювання звітної документації керівниками практики.
7. Повідомити про порядок подання звітної документації, критерії її оцінювання та форми звітності.
8. Організувати проведення підсумкової конференції, на якій обговорюються результати проходження практики, заслуховуються звіти і враження учасників практики.
9. Подати дирекції звіт про проведення практики з пропозиціями вдосконалення її організації.

ОБОВ'ЯЗКИ КЕРІВНИКІВ ПРАКТИКИ ВІД КАФЕДРИ

1. Розробити робочу програму практики та зміст індивідуальних завдань.
2. Узгодити з керівником практики від ЗДО всі завдання, які поставлені перед здобувачами.
3. Донести до здобувачів вищої освіти всі завдання, які потрібно виконати під час перебування на практиці.
4. Стежити за своєчасним прибуттям здобувачів до місць практики.
5. Здійснювати контроль за виконанням програми практики, надавати методичну допомогу здобувачам.
6. Проведення консультування щодо виконання індивідуальних завдань, правильного оформлення документації.
7. Взяти участь в установчій і підсумковій конференціях, здійснити оцінювання здобувачів за результатами проходження практики.
8. Зробити записи у щоденниках практики здобувачів, передати їх в деканат для зберігання в особових справах.

ОБОВ'ЯЗКИ ЗДОБУВАЧІВ – ПРАКТИКАНТІВ

1.Прийняти участь в установчій конференції, пройти інструктаж з техніки безпеки та охорони праці, отримати консультації щодо завдань практики та оформлення документів.

2.Вивчити та дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії.

3.Своєчасно прибути на базу практики.

4.У повному обсязі виконати всі завдання, передбачені програмою практики, нести відповідальність за виконану роботу.

5.Виконувати правила внутрішнього розпорядку, розпорядження адміністрації і керівників практики.

6.Вчасно подати всі звітні документи, на підсумковій конференції захистити результати практики.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Практика проводиться на I курсі в I семестрі впродовж 2 тижнів. На неї відводиться 3 кредити, що складає 90 годин.

Метою практики є ознайомлення здобувачів з роботою закладу дошкільної освіти, з особливостями організації освітньої та науково-експериментальної діяльності в ЗДО, набуття практичного досвіду їх здійснення. Мета деталізується у наступних **завданнях**:

- ознайомлення здобувачів освіти зі змістом, структурою й особливостями організації освітнього процесу та науково-експериментальної діяльності в закладах дошкільної освіти;
- ознайомлення та аналіз особливостей планування освітньої діяльності, організації життєдіяльності дітей, режиму дня, організації безпечного, освітнього розвивального середовища, особливостями проведення навчальної, виховної роботи з дітьми;
- набуття здобувачами освіти практичного досвіду організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти;
- оволодіння здобувачами освіти сучасними формами, методами та прийомами виховання, навчання і розвитку дітей дошкільного віку та організації їх життєдіяльності;
- формування умінь діагностувати та аналізувати рівень розвитку, вихованості, сформованості ключових компетентностей, якостей в дітей дошкільного віку, використовувати отримані результати при проведенні педагогічного експерименту за темою своєї магістерської роботи;
- формування професійно значущих якостей особистості, визначення індивідуальної траєкторії професійного розвитку здобувача вищої освіти.

Перед початком практики проводиться установча конференція. Здобувачі вищої освіти ознайомлюються із завданнями та змістом виробничої практики, місцем її проходження, тривалістю, своїми обов'язками та правами під час проходження практики. Обговорюються форми участі здобувачів вищої освіти в освітньому процесі ЗДО, очікувані результати. Здійснюється розподіл студентів по групах дітей в ЗДО, уточнюється графік їх роботи та графік консультацій.

В ЗДО здобувач вищої освіти виконує функції вихователя. Робочий день триває 6 годин та залежить від зміни, в яку проходить практику здобувач: у першу зміну – з 8.00 до 14.00, у другу зміну – з 12.00 до 18.00. Як і вихователі, здобувачі чергують свої зміни перебування на практиці. На основі календарного плану вихователя здобувачі розробляють власний календарний графік проходження практики, який погоджується із методистом ЗДО і керівником від університету (приклад календарного графіку подано в додатку 1). Здобувачі зобов'язані дотримуватися правил внутрішнього режиму закладу дошкільної освіти.

Перший тиждень відводиться для ознайомлення здобувачів із

закладом дошкільної освіти, його працівниками, групою дітей, в якій будуть виконувати функції вихователя, особливостями організації освітнього процесу. Здобувачі допомагають вихователю в організації та проведенні всіх видів діяльності. Здобувачі здійснюють роботу за такими напрямками:

- знайомство з керівництвом ЗДО, вихователями та дітьми, в групі яких будуть проходити практику;
- вивчення тематики, форм проведення в ЗДО науково-експериментальної діяльності;
- вивчення планів роботи вихователя та складання власного календарного графіку проходження практики;
- вивчення режиму організації життєдіяльності дітей протягом дня в ЗДО та розкладу занять для різних вікових груп дітей;
- ознайомлення та аналіз з організації безпечного, освітнього розвивального середовища в ЗДО;
- спостереження за особливостями організації діяльності дітей упродовж дня;
- спостереження за особливостями проведення навчальної діяльності дітей;
- вивчення особливостей виховної роботи з дітьми;
- ознайомлення з досвідом роботи кращих вихователів ЗДО;
- надання допомоги вихователю в проведенні занять та організації життєдіяльності дітей впродовж дня;
- вибір тем, підготовка до самостійного проведення занять з дітьми. Заняття обираються й проводяться відповідно до розкладу навчальних занять ЗДО.

Розподіл по днях окреслених завдань та напрямів роботи може бути наступним.

День 1. Знайомство з закладом дошкільної освіти – базою виробничої практики, з групою, в якій проходитиме практика.

Мета: формувати у студентів цілісне уявлення про дошкільну установу, вчити аналізувати освітнє середовище групи, ознайомити з календарним планом вихователя.

Відбувається зустріч з керівництвом ЗДО, розмова про особливості ЗДО, зокрема про відомчу приналежність, кількість груп, педагогічні кадри, гуртки, кількість дітей (контингент), комплектування груп, обслуговуючий персонал, про вимоги до трудової дисципліни та правила поведінки у закладі.

Керівництво проводить екскурсію по ЗДО, знайомить з обладнанням та ділянками різних вікових груп, з методичним кабінетом, з методичними матеріалами кабінету та особливостями планування освітньої роботи в даному закладі дошкільної освіти, з кабінетами спеціалістів (психолог, соціальний педагог, керівник гуртка).

Здійснюється розподіл студентів по вікових групах (в 1 групі можуть проходити практику 2 особи). При розподілі враховується вікова категорія дітей, з якою проводиться магістерське дослідження. Відбувається знайомство і бесіда з вихователями та дітьми конкретної вікової групи, до

якої було розподілено здобувача. Практикант вивчає розпорядок дня своєї групи, занотовує його, ознайомлюється з освітньою програмою, за якою працюють вихователі, календарним планом роботи вихователя на період проходження практики. Здобувач аналізує оформлення групової кімнати, зокрема наявність різних дитячих осередків (ігровий, художній, природничо-експериментальний, математичний, музичний, народознавчий, усамітнення, самоорганізації тощо), аналізує створення безпечних здоров'язберезувальних умов в групі. Аналіз освітнього середовища групи, режиму організації життєдіяльності дітей протягом дня в ЗДО занотовує у вигляді робочих записів. Відповідно робить записи у щоденнику практики про отриману інформацію.

День 2. Ознайомлення з роботою вихователя та його помічника у першій половині дня згідно визначеного режиму дня групи

Мета: формувати уявлення про зміст та обсяг роботи вихователя та помічника вихователя в першу половину дня.

Здобувач спостерігає за роботою вихователя та його помічника у першій половині дня. Під час спостереження встановлює послідовність організації режимних процесів, їх зміст, структуру; відзначає час, відведений на режимні процеси за розпорядком дня і час, який фактично витрачається, аналізує, чи є розбіжність; виявляє умови, створені у ЗДО щодо всіх режимних процесів (наявність необхідного устаткування, дотримання педагогічних і гігієнічних вимог); оцінює діяльність вихователя, спрямовану на організацію та проведення режимних процесів (кількість та зміст вказівок, тон, характер практичних, наочних та словесних прийомів, що використовуються вихователем, їх результативність, реакція вихователя на невиконання дітьми його вимог); аналізує поведінку дітей у процесі виконання режимних процесів (знання послідовності цих процесів, ставлення до вимог дорослого, активність, самостійність, контакти дітей з вихователем, з помічником вихователя, один з одним; наявність негативних реакцій, їх причини; кількість дітей, що погано справляються з виконанням певної діяльності у режимному процесі, причини); встановлює наявність і характер взаємодії у роботі вихователя і помічника вихователя. Намагається встановити більш тісні контакти з дітьми (активно спілкується, вміє побачити їх емоційні стани, помічає зміни за зовнішніми ознаками, прагне покращити настрій дитини, з'ясовує причини негативних емоцій, допомагає знайти партнера по грі, пропонує спільні ігри або іншу діяльність, яка буде цікава дітям (розгляд малюнків, конструювання, дослід) тощо). Всі спостереження за заняттями та режимними процесами фіксуються, робиться їх аналіз. Здійснюючи аналіз діяльності вихователя у процесі організації заняття, звертаємо увагу на керівництво діяльністю дітей під час підготовки та проведення заняття, на методи активізації дітей, зміст та прийоми педагогічної оцінки протягом заняття та в підсумку, поєднання на занятті індивідуальної, групової та фронтальної форм роботи з дітьми, вирішення виховних завдань. Здійснення аналізу діяльності дітей на заняттях передбачає відповіді на такі питання: ступінь активності дітей на занятті,

вміння чути пояснення вихователя та приймати навчальне завдання, вміння виконувати завдання за планом, запропонованим вихователем чи власним; вміння чути відповіді товаришів, викладати зрозуміло свої думки; реакція на оцінку вихователя та вміння правильно оцінювати свою власну діяльність та її результат, рівень сформованості навчальної діяльності у дітей цієї вікової групи. Приклад аналізу заняття подано в додатку 2.

День 3. Ознайомлення з роботою вихователя та його помічника у другій половині дня.

Мета: познайомити здобувачів з особливостями роботи вихователя та помічника вихователя у другій половині дня.

Зміст роботи

Спостереження за роботою вихователя та помічника вихователя у другій половині дня. Під час спостереження доцільно простежити за організацією підйому дітей, процесом одягання, за керівництвом ним із боку вихователя; за проведенням гімнастики пробудження вихователем, її структурними частинами та емоційним впливом на дітей; оцінити ефективність і якість організації та проведення прогулянки у другій половині дня; простежити за організацією самостійної діяльності дітей; визначити місце гри у розпорядку дня (коли і в які ігри грають діти); дати оцінку зайнятості дітей різними видами діяльності; визначити зміст та прийоми організації індивідуальної роботи з дітьми; визначити методи виховання моральної поведінки дітей у режимних процесах (прояви вихованості дітей - організованість, ввічливість, вміння слухати дорослих, виконувати їх вказівки, взаємодопомога та товарицькість); проаналізувати організацію гурткової роботи. Встановлювати більш тісні контакти з дітьми на основі організації їхньої рухової активності (провести рухливу гру, змагання з бігу, з метання, у стрибках; організувати спортивну естафету тощо).

День 4. Вивчення науково-експериментальної діяльності вихователів ЗДО. Вивчення передового досвіду одного з вихователів ЗДО. Продовження ознайомлення з особливостями роботи вихователя та його помічника впродовж першої зміни.

Мета: формувати уявлення про науково-експериментальну діяльність вихователів ЗДО, про форми її реалізації, ознайомити з передовим досвідом одного з вихователів та особливостями його впровадження в практику роботи; збагачувати уявлення про роботу вихователя та його помічника впродовж першої половини дня.

Зміст роботи

Зібрати інформацію про науково-експериментальну діяльність вихователів ЗДО, занотувати теми, над якими вони працюють, форми проведення в ЗДО науково-експериментальної діяльності (семінари, форуми, конференції, засідання методоб'єднань, педагогічний експеримент, ведення сайту, написання статей, тез, проведення олімпіади методичних матеріалів тощо). Проаналізувати тематичну спрямованість колективу вихователів ЗДО щодо наукової роботи. Обрати з колективу вихователів одного педагога, який має найбільші творчі здобутки, передовий педагогічний досвід,

познайомитися з його наробками, методичними та друкованими матеріалами, з'ясувати, чи впроваджується цей досвід іншими вихователями, продумати можливі шляхи популяризації його досвіду. Занотувати отриману інформацію. Продовжити спостереження за роботою вихователя та помічника вихователя, виконання ними своїх обов'язків, допомагати в різних організаційних моментах та з підготовкою наочного матеріалу. Звернути увагу на напрями виховної роботи, які реалізуються з дитячою групою. Працювати в напрямі зближення з дітьми, активного спілкування та взаємодії з ними.

День 5. Аналіз сайту ЗДО, використання інформаційно-комунікаційних технологій вихователями в роботі. Вивчення взаємодії вихователя з сім'ями вихованців.

Мета: Ознайомитися із сайтом ЗДО, використанням інформаційно-комунікаційних технологій та електронних освітніх ресурсів вихователями ЗДО, вчити здобувачів розробляти зміст та проводити роботу з батьками, аналізувати форми і методи взаємодії з сім'ями.

Зміст роботи

Ознайомлення з сайтом ЗДО, його структурними елементами, загальним виглядом сайту, його естетикою та професіоналізмом. Важливо звернути увагу на різні аспекти, що відображають якість освітнього процесу та інформаційну підтримку для батьків. Пропонується проаналізувати такі аспекти: чи надана інформація про педагогічний підхід, програми та концепції освітньої діяльності даного закладу; чи доступний для ознайомлення режим роботи груп; наявність корисної інформації для батьків, такої як поради, рекомендації, ресурси; наявність візуального матеріалу, що демонструє повсякденне життя та виховання дітей в ЗДО; наявність інформації про викладацький персонал, їхню освіту та досвід роботи; чи зазначені активні контактні дані адміністрації ЗДО для зв'язку; чи є розділ, де публікуються актуальні новини, події та оголошення для батьків; чи розміщено інформацію про правила та умови прийому дітей до закладу, про документи, які необхідно представити; чи легко знаходити необхідну інформацію, чи існує зручна система меню та пошуку, чи є можливість ознайомитися з відгуками та рекомендаціями від інших батьків.

Шляхом опитування вихователів та методиста з'ясовує, які інформаційно-комунікаційні технології та електронні освітні ресурси використовують вихователі ЗДО. Отриману інформацію занотовує.

Здобувач ознайомлюється з роботою вихователя з батьками дітей, з можливими формами взаємодії та залучення батьків до освітнього процесу (консультація, бесіда, виступ на батьківських зборах, інформація в «Куточок для батьків», проведення відкритого заняття, допомога в організації та проведенні екскурсії, виставки робіт, залучення до проведення свят, здійснення спільної природоохоронної акції тощо). Описує роботу, яка проводиться з батьками в період проходження практики. Базуючись на темі своєї магістерської роботи, готує консультацію для батьків в письмовому вигляді.

Продовжує спостерігати за організацією освітнього процесу вихователем та за його взаємодією з помічником, надає допомогу в проведенні занять та організації життєдіяльності дітей впродовж дня.

Вибирає теми для проведення залікових занять з дітьми. Заняття обираються й проводяться відповідно до розкладу навчальних занять ЗДО. Теми залікових занять здобувач обирає за власним бажанням, але з урахуванням перспективного плану роботи групи ЗДО. Конспекти залікових занять перед проведенням погоджуються з керівником практики від ЗВО.

Впродовж другого тижня здобувачі вищої освіти працюють згідно із загальним планом виробничої практики в ЗДО та індивідуальним планом, затвердженим керівником педагогічної практики.

Здобувачі вищої освіти проводять діагностику рівня розвитку, вихованості, сформованості ключових компетентностей, якостей, умінь в дітей дошкільного віку, аналізують результати та розробляють рекомендації щодо підвищення їх рівня. (Діагностику проводити за темою своєї магістерської роботи. Результати використати при проведенні педагогічного експерименту При цьому можна використати методики діагностики, що застосовується в ЗДО).

Здобувачі вищої освіти виконують обов'язки вихователя у відповідності з плануванням його роботи. У їх обов'язки входить: проведення всіх занять (крім музичних) за розкладом; організація всіх інших видів діяльності дітей відповідно до режиму дня; ведення календарного планування; здійснення індивідуальної роботи з дітьми; робота з батьками дітей; виготовлення необхідної для проведення занять та виховної роботи наочності.

Протягом педагогічної практики здобувачі вищої освіти проводять **4 залікові заняття** (по одному: заняття з розвитку мовлення, заняття з логіко-математичного розвитку, заняття з ознайомлення із соціумом або ознайомлення з природним довкіллям, заняття із художньо-продуктивної діяльності. Можна проводити інтегроване заняття, якщо воно є в розкладі занять).

Під час педагогічної практики здобувач вищої освіти бере участь в усіх заходах, що проводяться в закладі дошкільної освіти.

День 6. Участь здобувачів у організації діяльності дітей у першій половині дня. Діагностика рівня розвитку, вихованості, сформованості ключових компетентностей, якостей, умінь в дітей дошкільного віку згідно теми магістерської роботи.

Мета: вправляти студентів у виконанні функціональних обов'язків вихователя у першій половині дня, зокрема у проведенні занять. Розпочати проводити дослідження з дітьми згідно теми своєї магістерської роботи.

Зміст роботи

Організація та проведення діяльності дітей у першій половині дня. Прийом дітей, проведення індивідуальних бесід з батьками щодо самопочуття дітей, їх настрою. Організація дітей до виконання ранкової гімнастики. Під час сніданку звернення уваги на дотримання правил

культури харчування. Проведення всіх занять за розкладом, прогулянки з дотриманням її структурних елементів (спостереження, колективні рухливі ігри, самостійні рухливі ігри, індивідуальна робота з дітьми). Проведення гігієнічних процедур після прогулянки, підготовка дітей до обіду. За обідом обов'язково назвати дітям страви, які вони сьогодні споживають, звернути увагу на їх користь та потребу для організму. Організація дітей до денного сну.

Проведення діагностики рівня розвитку, вихованості, сформованості ключових компетентностей, якостей, умінь в дітей дошкільного віку згідно теми магістерської роботи за заздалегідь визначеними і обговореними з науковим керівником методиками або за допомогою емпіричних методів дослідження. Здійснення кількісного та якісного аналізу отриманих результатів діагностики.

Запис аналізу своєї діяльності у першій половині дня.

День 7. Активна участь здобувачів у організації діяльності дітей у другій половині дня. Діагностика рівня розвитку, вихованості, сформованості ключових компетентностей, якостей, умінь в дітей дошкільного віку згідно теми магістерської роботи.

Мета: вправляти студентів у виконанні функціональних обов'язків вихователя у другій половині дня. Продовжити проводити діагностування рівня розвитку, вихованості, сформованості ключових компетентностей, якостей, умінь в дітей дошкільного віку у відповідності з темою магістерської роботи

Зміст роботи:

Організація та керівництво діяльністю дітей у другій половині дня. Проведення гімнастики пробудження. Організація самостійної художньої діяльності дітей. Проведення дидактичних ігор, читання книжок. Вивчення з дітьми нової рухливої гри на післяобідній прогулянці та повторення тих, що їм знайомі. Проведення спостереження за природою (див. додаток 3) або працею людей. Під час вечері звернення уваги на охайність дітей, дотримання правил етикету, знання назв страв, вміння користуватись столовими приборами. Передаючи дитину батькам, коротко окреслити успіхи, здобутки, емоції дитини протягом дня.

День 8. Організація діяльності дітей в першу половину дня. Проведення залікових занять. Діагностування рівня розвитку, вихованості, сформованості ключових компетентностей, якостей, умінь в дітей дошкільного віку згідно теми магістерської роботи.

Мета: удосконалювати вміння здобувачів працювати з дітьми в якості вихователя, проводити заняття з різних освітніх напрямів; аналізувати якісні та кількісні показники рівня розвитку, вихованості, сформованості ключових компетентностей, якостей, умінь в дітей дошкільного віку згідно теми магістерської роботи.

Зміст роботи:

Здобувач продовжує вправляти у виконанні функцій вихователя в першу половину дня. Проводить 2 залікових заняття. Залікові заняття

відвідують та обговорюють всі студенти, які перебувають на практиці у певному ЗДО. В процесі обговорення і аналізу заняття, відзначається його відповідність змісту програми, доцільність обраних форм і методів роботи, висловлюють рекомендації до покращення заняття.

Здобувач прислухається до порад вихователів-наставників, виконує їх рекомендації. Здійснює як фронтальну роботу з дітьми, так і індивідуальну згідно календарного планування. Продовжує діагностувати дітей за визначеними методиками або з допомогою емпіричних методів; результати опрацьовує, продумує рекомендації, які можна надати у зв'язку з отриманими даними.

День 9. Організація діяльності дітей в другу половину дня. Діагностування дітей згідно теми магістерської роботи.

Мета: формувати відповідальне ставлення до виконання обов'язків вихователя, вправляти в умінні налагоджувати взаємодію з усіма дітьми, скеровувати освітній процес у відповідності з наміченим планом, продовжити проводити науково-експериментальне дослідження згідно теми своєї магістерської роботи.

Зміст роботи:

З дотриманням режиму дня проводяться різні напрямки діяльності, зокрема дитина включається в ігрову, трудову діяльність, комунікативну, творчу, навчальну, фізичну. По можливості здійснюється процес виховання в різних напрямках за допомогою бесід, читання художньої літератури, перегляду короткометражних роликів чи мультфільмів, роботі з картинами, обговорення різних ситуацій, цікавих оповідок вихователя, театралізації тощо. Під час прогулянки проводиться спостереження за працею або за природою.

Здобувач продовжує проводити діагностику дітей згідно проблематики магістерської роботи, опрацьовувати отримані результати та продумувати рекомендації, які можна надати вихователям та батькам.

Під час зустрічі з батьками розповідати про результативність для дитини прожитого дня.

День 10. Організація діяльності дітей в першу половину дня. Завершення діагностування дітей згідно теми магістерської роботи. Завершення оформлення документації для здачі.

Мета: закріплювати здобуті впродовж практики уміння співпрацювати з дітьми, організовувати їх життєдіяльність відповідно до режиму дня; продемонструвати уміння проводити заняття. Проаналізувати загальний рівень розвитку, вихованості, сформованості ключових компетентностей, якостей, умінь в дітей дошкільного віку згідно теми магістерської роботи.

Зміст роботи: Здобувач продовжує вправлятися у проведенні всіх режимних моментів в першу половину дня, проводить 2 залікові заняття. Завершує проведення констатувального етапу магістерського дослідження, підсумовує кінцеві отримані результати, надає рекомендації вихователям та батькам у цьому напрямі. Завершує оформлення всіх матеріалів, які потрібно здати керівнику практики. Отримує відгук і оцінку роботи здобувача вищої

освіти на практиці, завірену директором ЗДО, підписує у керівника практики від ЗДО щоденник практики.

Готує міні-доповідь та презентацію вражень від проходження практики для виступу на підсумковій конференції (див. додаток 4).

Виступ на підсумковій конференції узагальнює загальне враження від практики. Здобувачі можуть дати відповіді на такі питання:

1. У чому бачите позитивний вплив практики?
2. Які проблеми виникали в процесі проходження практики? Які були причини труднощів?
3. Чи сподобалась Вам робота з дітьми, чи усвідомили внутрішню правильність зробленого вибору майбутньої професії?
4. Яка «родзинка», особливість ЗДО, в якому проходили практику?
5. Що сподобалось в цьому закладі, а що, можливо, не дуже?
5. Пропозиції щодо вдосконалення практики.

Підсумкова конференція за результатами проходження виробничої практики проводиться випусковою кафедрою. За якість виконання всіх завдань, за своєчасне подання правильно, змістовно оформленої документації, за участь у підсумковій конференції здобувачу виставляється диференційована оцінка.

Здобувач під час практики виконує такі індивідуальні завдання:

1. Вивчає передовий досвід роботи вихователів закладу дошкільної освіти.
2. Діагностує рівень розвитку, вихованості, сформованості ключових компетентностей, якостей, умінь в дітей дошкільного віку, аналізує результати та дає методичні рекомендації щодо підвищення їх рівня. Діагностику проводить за темою своєї магістерської роботи. Результати використовує при проведенні педагогічного експерименту.
3. Готує консультацію для батьків з актуальної для них проблеми за темою своєї магістерської роботи.
4. Ознайомлюється, за якими програмами працює ЗДО, з особливостями планування освітньої діяльності, організації життєдіяльності дітей, режиму дня, організації безпечного, освітнього розвивального середовища.
5. Ознайомлюється із сайтом ЗДО, використанням інформаційно-комунікаційних технологій та електронних освітніх ресурсів вихователями ЗДО.

Діяльність здобувача під час перебування на практиці контролюється за допомогою таких форм та методів:

Відвідування залікових занять, їх аналіз, бесіди з вихователями-наставниками, вихователями-методистами, бесіди зі здобувачами вищої освіти, аналіз представленої документації, серед якої відгук на здобувача вищої освіти, наданий директором ЗДО, проведення підсумкової конференції, яка передбачає словесний звіт практиканта, презентації проведеної роботи, відео-, фотозвіти, обмін досвідом.

Диференційований залік виставляється викладачами кафедри теорії та методик дошкільної й інклюзивної освіти. Якщо здобувач вищої освіти з поважних причин був відсутній у закладі дошкільної освіти більше третини навчальних днів, які відводилися на практику, або взагалі її не пройшов, то практика переноситься на інший час, і він проходить її без відриву від навчання. Якщо здобувач вищої освіти не пройшов практику з неповажних причин, то кожен день його відсутності в ЗДО зараховується як 6 годин пропусків академічних занять.

ВИМОГИ ДО ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

По закінченню виробничої практики здобувач вищої освіти здає таку документацію:

- щоденник практики, підписаний керівником практики від закладу дошкільної освіти, відгук і оцінку роботи здобувача вищої освіти на практиці, завірений директором ЗДО, у якому відмічено та оцінено кількість та якість виконаних завдань, зокрема проведених занять з дітьми;
- записи про проведену роботу під час проходження практики;
- аналіз планів роботи вихователя, освітнього середовища ЗДО, режиму організації життєдіяльності дітей протягом дня в ЗДО та розкладу занять для різних вікових груп дітей;
- аналіз відвіданих занять вихователів та їх діяльності з дітьми впродовж дня;
- плани-конспекти 4 проведених залікових занять та 2 спостережень за природою і працею людей під час прогулянки;
- результати діагностики та аналіз рівня розвитку, вихованості, сформованості ключових компетентностей, якостей в дітей дошкільного віку (за темою своєї магістерської роботи);
- матеріали по роботі з батьками на період практики;
- опис передового досвіду одного з вихователів ЗДО, пропозиції щодо його впровадження;
- опис тематики, форм проведення в ЗДО науково-експериментальної діяльності;
- опис сайту ЗДО, інформаційно-комунікаційних технологій та електронних освітніх ресурсів, які використовують вихователі ЗДО.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

№	Вид діяльності здобувача вищої освіти	Термін виконання	Кількість балів
1.	Виконання завдань практики	протягом проходження практики	40
2.	Виконання індивідуальних завдань	протягом проходження практики	30
3.	Оформлення звітної документації	за 3 дні до заліку	25
4.	Своєчасність подачі звітної документації	за 3 дні до заліку	5
Всього:			100

Шкала оцінювання результатів виробничої практики здобувачів вищої освіти

Оцінка за університетською шкалою	100-бальна шкала оцінювання	Оцінка ЄКТС
<i>Відмінно</i>	90 – 100	A
<i>Добре</i>	82 – 89	B
	74 – 81	C
<i>Задовільно</i>	64 – 73	D
	60 – 63	E
<i>Незадовільно</i>	35 – 59	FX
<i>Незадовільно</i>	0 – 34	F

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

1. Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми: Сум ДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
2. Дубасенюк О.А. Методологія та методи науково-педагогічного дослідження : навч.-методичний посібник. Житомир : Полісся, 2018. 156 с.
3. Аргіропулос Д., Салацька А.П., Тарнавська Н.П., Катинська І.І. Організація інклюзивної освіти в дошкільному навчальному закладі : навчально-методичний посібник для науково-педагогічних працівників, студентів вищих навчальних закладів. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. 192 с.
4. Аносов І.П., Елькін М.В., Головкова М.М., Коробченко А.А. Основи науково-педагогічних досліджень: навчальний посібник. Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2015. 218 с.
5. Максимова О.О. Валеологічна освіта дітей дошкільного віку (теоретико-методичні засади): навчально-методичний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. 213 с.
6. Максимова О.О. Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям: навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 175 с.
7. Староста В.І., Товканець Г.В. Методологія та методи науково-педагогічних досліджень: навчально-методичний посібник. Мукачево: МДУ, 2015. 64 с.
8. Федорова М. А. Дошкільна лінгводидактика : навч. посіб. Житомир : Вид-во ФОП Левковець, 2022. 313 с.
9. Федорова М.А. Теорія та методика ігрової діяльності дітей дошкільного віку: навч. посібник. Житомир: Вид-во ФОП Левковець, 2018. 155 с.
10. Основи педагогічної майстерності: практикум / ред. Холковська І.Л., Волошина О.В., Губіна С.І. Вінниця: «Твори», 2019. 240 с.

Допоміжна

1. Богуш А.М., Луцан Н.І. Моленнево-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи. Навчально-методичний посібник. К.: Видавничий дім «Слово». 2008. 256 с.
2. Глосарій. Штатний розпис: основні терміни та поняття. Практика управління дошкільним закладом. 2012. № 6. С.4–5.
3. Горопаха Н.М., Поніманська Т.І. Педагогічна практика за вимогами кредитно-модульної системи : для студ. вищ. навч. закл. на пряму підготовки «Дошкільна освіта». 2-ге вид., випр. і допов. К. : ВД «Слово», 2014. 232 с.
4. Зайцева Т., Юрчик Н. Діяльність дошкільного навчального закладу в режимі інноваційного розвитку: посіб. на допомогу працівникам дошк. навч. закл. Мандрівець, 2014. 327 с.
5. Кіреєва І. В. Основи педагогічної майстерності: навчально- методичний комплекс для студентів педагогічних університетів. Бердянськ. 2013. 175 с.

6. Калуська Л.В., Отрощенко М.В. Інновації в дошкіллі. Програми, технології, проекти, ідеї, досвід : посібник на допомогу дошкільним працівникам. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 376 с.
7. Кислий В.М. Організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми : Унів. кн., 2011. 223 с.
8. Ковальчук В.В., Мойсєєв Л.М. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. К.: В.Д. «Професіонал», 2008. 205 с.
9. Коновальчук І. І. Методологічні підходи до дослідження інноваційних процесів у загальноосвітніх навчальних закладах // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology : The journal is published by the support of Society for Cultural and Scientific Progress in Central and Eastern Europe. III(24). Issue: 48. Budapest, 2015. С. 46–49.
10. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку / Національна академія педагогічних наук України. Київ: ФОП Ференець В.Б., 2020. 44 с.
11. Піроженко Т. План освітньо-виховної роботи з дітьми. К.: Генеза, 2014. 96 с.
12. Тарнавська Н.П. Теорія та методика співпраці дошкільного навчального закладу з родинами: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 184 с.
13. Цехмістрова Г. С. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Київ : Слово, 2012. 349 с.

ІХ. Інформаційні ресурси

1. Сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua>
2. Про окремі питання діяльності закладів дошкільної освіти у 2023/2024 навчальному році. Наказ № 1/12490-23 від 21 серпня 2023 р. URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-okremi-pitannya-diyalnosti-zakladiv-doshkilnoyi-osviti-u-20232024-navchalnomu-roci>
3. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти): нова редакція. Наказ МОН України № 33. від 12.01.2021. 37с. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>
4. ПОЛОЖЕННЯ про практики здобувачів вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка (нова редакція) URL : https://zu.edu.ua/offic/pro_praktyku.pdf
5. Нормативні документи ЖДУ імені Івана Франка про практику https://zu.edu.ua/teaching_norm.html
6. Закон «Про дошкільну освіту» URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>
7. Нормативно-правове забезпечення URL : <https://myronivka-osvita.gov.ua/normativnopravove-zabezpechennya-19-39-03-14-12-2019/>

8. Основні напрямки розвитку та модернізації дошкільної освіти в Україні
URL : <https://sites.google.com/site/doshkilnaosvita2910/home/osnovni-napramki-rozvitku-ta-modernizaciie>

9. Програми розвитку дітей дошкільного віку URL :
<https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>

10. Санітарний регламент для дошкільних навчальних закладів URL :
<https://sadiк.ua/pravo/normy/sanpin/vii-sanitarno-gigienichni-vimogi-do-utrimannya-primischen-ta-obladnannya>

ДОДАТОК 1

Зразок календарного графіка проходження практики

п/п	№	Зміст діяльності	Дата
	1.	Знайомство з дошкільною установою – базою педагогічної практики, групою, в якій проходитиме практика.	
	2.	Ознайомлення з роботою вихователя та його помічника у першій половині дня згідно визначеного режиму дня.	
	3.	Ознайомлення з роботою вихователя та його помічника у другій половині дня. Проведення дидактичних та рухливих ігор з дітьми.	
	4.	Вивчення науково-експериментальної діяльності вихователів ЗДО. Вивчення передового досвіду одного з вихователів ЗДО. Продовження ознайомлення з особливостями роботи вихователя та його помічника впродовж першої зміни.	
	5.	Аналіз сайту ЗДО, використання інформаційно-комунікаційних технологій вихователями в роботі. Вивчення взаємодії вихователя з сім'ями вихованців.	
	6.	Активна участь в організації діяльності дітей у першій половині дня (проведення 2 занять). Діагностика рівня сформованості когнітивного компонента культури інженерного мислення у дітей середнього дошкільного віку.	
	7.	Активна участь в організації діяльності дітей у другій половині дня. Діагностика сформованості емоційно-мотиваційного компонента культури інженерного мислення у дітей середнього дошкільного віку.	
	8.	Організація діяльності дітей в першу половину дня. Проведення 2 залікових занять. Продовження проведення діагностики сформованості емоційно-мотиваційного компонента культури інженерного мислення у дітей середнього дошкільного віку.	
	9.	Організація діяльності дітей в другу половину дня. Діагностика сформованості діяльнісного компонента культури інженерного мислення у дітей середнього дошкільного віку.	
	10.	Організація діяльності дітей в першу половину дня. Проведення 2 залікових занять. Завершення діагностування дітей за темою магістерської роботи. Узагальнення отриманих результатів. Завершення	

ДОДАТОК 2

Аналіз заняття в ЗДО

1. Оцінка правильності та обґрунтованості визначення мети (освітньої, розвиваючої та виховної) з врахуванням особливостей навчального матеріалу, виду заняття.
2. Оцінка змісту заняття, його відповідності меті, вимогам програми, віку дітей.
3. Ступінь реалізації завдань, рівень підготовленості дітей до сприйняття змісту заняття, до виконання завдань.
4. Структура та особливості організації заняття у відповідності з визначеними завданнями.
5. Продуманість вибору типу заняття, його структури, логічна послідовність та взаємозв'язок етапів, раціональність зміни видів діяльності на занятті; профілактика втоми (наявність фізкультурної паузи).
6. Раціональність розподілу часу на занятті. Організація різних форм роботи з дітьми (фронтальна, групова, індивідуальна), доцільність їх вибору.
7. Дидактичне забезпечення заняття: демонстраційний та роздатковий матеріал, технічні засоби навчання. Ефективність їх використання.
8. Виокремлення і донесення до дітей головних ідей нового матеріалу, формування понять та словника. Повнота, доступність, достовірність, науковість матеріалу, що пропонується дітям. Виховна та розвивальна спрямованість заняття.
9. Організація самостійної роботи дітей (види тренувальних вправ, самостійної роботи, диференціація, індивідуальний підхід, інструктаж і допомога деяким дітям).
10. Методи, прийоми, засоби, використані на занятті, їх різноманітність, ефективність, доцільність.
11. Оцінка методичної правильності пояснення матеріалу, проведення вправ, ігор тощо.
12. Прийоми стимулювання інтересу дітей до заняття, формування пізнавальної мотивації.
13. Аналіз роботи та поведінки дітей на занятті (інтерес, активність, працездатність).
14. Культура спілкування вихователя з дітьми та дітей між собою. Мовлення вихователя.
15. Емоційне забарвлення заняття. Рівень комфорту психологічної атмосфери.
16. Санітарно-гігієнічні умови проведення заняття.

ДОДАТОК 3

Структура проведення спостереження за природою з дітьми

Спостереження - це цілеспрямоване сприйняття явищ навколишньої дійсності, в ході якого отримують знання про зовнішні сторони, властивості та взаємозв'язок об'єктів, що вивчаються. В освітньому процесі спостереження сприяє розвитку спостережливості, задоволенню пізнавальних потреб, початковому освоєнню даного методу наукового пізнання.

Процес спостереження за своєю структурою можна умовно розділити на чотири етапи, кожен із яких служить досягненню загальної мети всього спостереження.

I етап – підготовчий. Мета його – викликати в дітей інтерес до об'єкта спостереження. Досягається це різними прийомами: коротка розмова, яка орієнтує на нове; звернення до наявного особистого досвіду дітей; показ відеоролика, ілюстрацій, які готують дітей до сприйняття об'єкта.

На першому етапі здійснюється: вибір об'єкта спостереження, формулювання завдань, які мають бути вирішені в ході спостереження, вибір місця, де проходитиме спостереження.

Спостереження може проходити з використанням спеціальних приладів (термометр, лупа тощо), які необхідно підготувати. Продумати розміщення дітей, щоб об'єкт добре було видно всім, щоб можна було вільно підійти до нього та діяти з ним – погодувати, пограти, торкнутися.

II етап. На початку спостереження необхідно увагу звернути і зосередити на об'єкті, підтримати інтерес, викликаний ще на першому етапі. У молодших групах прийомами привернення уваги можуть бути такі: використання сюрпризності, загадковості, несподіванки. Для дітей старшого дошкільного віку потрібні такі прийоми, які викликали б вольові зусилля, розумову напругу та сприяли б утриманню довільної уваги протягом певного часу: використання художнього образу, загадок, приказок, віршів, показ ілюстрацій, запитання).

Початок спостереження недоцільно затягувати, оскільки привернути увагу набагато важче, ніж утримати його. Як тільки увага дитини була націлена і зосереджена на об'єкті, що сприймається, відразу слід переходити до наступного етапу.

III етап – основний, найдовший за часом. Його можна у свою чергу умовно розділити на три частини:

1) обстеження предмета чи явища загалом. Як правило, діти звертаються до обстеження окремих частин та деталей предмета. Перші хвилини відводяться мовчазному сприйняттю предмета. Розглядаючи його, дитина може розповісти про нього все, що знає;

2) аналіз предмета чи явища, що спостерігається. Вихователь звертає увагу дитини на особливості об'єкта. Частини та властивості предмета або явища є його ознаками, які дитина має вичленувати, зрозуміти, і на цій основі сформулювати загальне уявлення про нього.

Виділяючи суттєві ознаки, дитина вчиться визначати приналежність предмета до тієї чи іншої групи, за характерними ознаками вчиться відрізняти його від інших однорідних предметів.

3) віднесення даного предмета до певної групи однорідних предметів, а також встановлення причинних зв'язків і відносин між предметами, що спостерігаються, і явищами, їх частинами і властивостями.

IV завершальний етап. Мета його – у підбитті підсумків та закріпленні отриманих уявлень та знань про предмети та явища, а також в оцінці тих способів обстеження предмета, якими діти користувалися.

Рекомендована схема спостереження за рослинами: • назва (цікаві відомості, пов'язані з назвою) • класифікація (дерево, чагарник, трав'яниста рослина) • зовнішній вигляд, частини, призначення • умови, необхідні для росту та розвитку • середовище життєдіяльності • значення у житті людини • правила поведінки в природі.

Рекомендована схема спостереження за живими істотами: • назва (цікаві відомості, пов'язані з назвою) • зовнішній вигляд, особливості • класифікація (комахи, риби, птахи, тварини) • засіб пересування • їжа • середовище життєдіяльності • відтворення • взаємозв'язок у природі • значення у житті людини • правила поведінки в природі.

ДОДАТОК 4

Рекомендації щодо підготовки студентів до проведення підсумкової конференції

При проведенні підсумкової конференції резюмується робота та враження студентів, отримані під час перебування на практиці в ЗДО.

Студенти готують наочний матеріал (плакати, відео, фотографії, колажі, дидактичний матеріал, який вони використовували) та по одній змістовній доповіді від кожного ЗДО, в якій відмічають специфіку освітнього процесу в закладі дошкільної освіти, що сподобалось, чому навчились, які особливості побачили, які труднощі виникли, висуваються пропозиції щодо покращення процесу проходження практики.

На конференції, крім студентів, виступають викладачі, які керували цим процесом, підсумовують загальне враження від роботи студентів, відзначають найбільш старанних практикантів, аналізують побачені типові помилки, дають настанови щодо подальших практик у ЗДО.

Після проведення підсумкової конференції та здачі документації студентам виставляється оцінка з практики.